

ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЕНЕРГОРИНКУ

Однією з важливих умов підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарських відносин є врахування факторів забезпечення економічної безпеки. Згідно з авторською інтерпретацією термін «економічна безпека» означає такий стан, при якому на основі ефективного управління людськими та матеріальними ресурсами і захисту економічних інтересів від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру забезпечується стійкий розвиток суб'єктів господарської діяльності.

Енергетичний сектор відіграє ключову роль в економіці кожної держави, будучи основою для функціонування всіх галузей народного господарства. Шумахер Е.Ф. зазначав, що у сучасному світі енергія не має рівнозначних замінників, і хоча її купують і продають як товар, енергія перестала бути просто одним із благ, а стала основою їх створення на рівні з повітрям, водою та ґрунтом [1, с. 107]. Відповідно до попереднього твердження у межах енергетичного ринку відбувається цілеспрямоване управління цінністю продукту для кінцевого споживача.

Варто зазначити, що економічні перетворення, що відбуваються на енергоринку, пов'язані з його реформуванням, здійснюються при безпосередній взаємодії суб'єктів енергетичного ринку. У свою чергу, економічна безпека енергетичного ринку залежить від узгодження економічних інтересів, що виникають і реалізуються в сферах виробництва, передачі, розподілу та споживання електроенергії.

Поняття «інтереси» має філософські, соціальні, психологічні, економічні аспекти, тож є за своєю природою трансдисциплінарним. Нами пропонується детермінація поняття економічних інтересів як форми задоволення сформованих і таких, що розвиваються, на основі принципу економічної вигоди матеріальних потреб особистості, підприємств та держави.

Економічні інтереси є основною категорією для позначення реальних причин економічної поведінки суб'єктів. Будучи рушійною силою діяльності економічних агентів, інтереси визначають їх модель поведінки та функціональну спрямованість в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ.

Кожній системі економічних відносин притаманна своя система економічних інтересів, а також структура суб'єктів, які є носіями економічних інтересів. На рис. 1 представлено суб'єктно-функціональну структуру економічних інтересів енергоринку.

Відповідно, структура економічних інтересів учасників енергоринку проявляється у вертикальному зрізі, утворюючи ланцюжок: загальнодержавні – господарсько-виробничі – господарсько-організаційні – господарсько-індивідуальні – індивідуальні економічні інтереси.

Варто зазначити, що горизонтальна взаємодія економічних інтересів має місце тільки у тому випадку, коли результати діяльності суб'єктів одного рівня приносять спільну вигоду для них усіх, тобто відбувається перетин отриманих результатів. Наприклад, відмінність у завданнях, покладених на Міністерство енергетики та вугільної промисловості та Державну інспекцію ядерного регулювання України (регулюючі органи), полягає у охопленні різних аспектів функціонування енергетики задля досягнення спільного результату – формування та реалізації державної політики в паливно-енергетичному комплексі. У свою чергу, горизонтальна взаємодія економічних інтересів буде властива тільки тим інвесторам, що об'єднані одним проектом, та споживачам, пов'язаних спільним домашнім господарством або установчим документом.

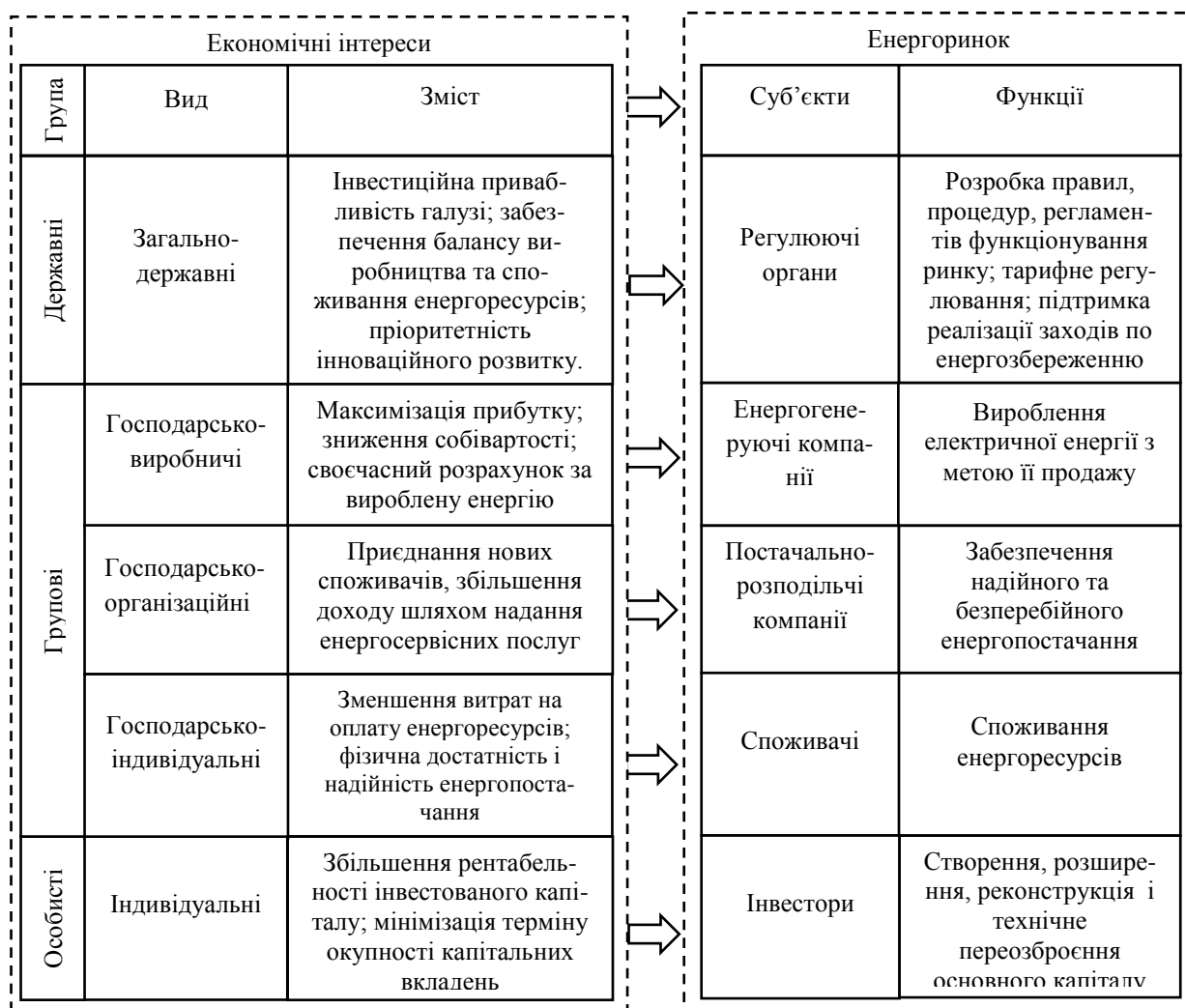


Рис. 1. Суб'єктно-функціональна структура економічних інтересів енергоринку
Джерело: розроблено автором

Завдяки рис. 1 можна простежити неоднозначність діалектики економічних інтересів виробників і споживачів продукції електричної енергії, пов'язані з недосконалістю державного регулювання галузі. Суперечливість інтересів, притаманна всім природним монополіям, полягає у механізмі монопольного ціноутворення, відсутності стимулюючих факторів до зниження витрат і підвищення якості продукції, що виробляється в умовах державного регулювання тарифів за принципом «витрати плюс».

Та, будучи протилежними сторонами економічних стосунків, енергетичні підприємства та споживачі мають спільні інтереси щодо ринку. Не задовольнивши інтереси споживача, виробник не може забезпечити і власні інтереси. Взаємозалежність цих груп об'єктивно зумовлює їх співробітництво. Тож, важливим аспектом організації економічних відносин в енергетиці, що лежать в основі державної політики, а також забезпечення економічної безпеки енергоринку є дотримання балансу економічних інтересів енергетичних компаній і споживачів енергоресурсів.

Література:

1. Schumacher E.F. Small Is Beautiful: Economics As If People Mattered. 25 Years Later... With Commentaries / E.F. Schumacher [introduction by P.Hawken]. – Vancouver: Hartley and Marks Publishers, 2000. – 286 p.